

* Утварэнне і правапіс прыслоўяў

Урок у 7 класе

1. Разам
2. Праз злучок
3. Асобна

*** Р а з а м пішуцца:**

* 1. Прыслоўі, утвораныя спалучэннем прыназоўнікаў з самастойнымі часцінамі мовы:

* 1) з прыслоўямі: назаўтра, паслязаўтра, пазаўчора, залетась, замала, залішне, насупраць, назаўсёды, дацямна

*2) з лічэбнікамі: *натрае, утрох, утраіх, утрая і інш.*
(але: *па двое; у адно*);

*3) з займеннікамі: *потым, нашто, нізашто, навошта*

*4) з кароткімі і поўнымі прыметнікамі: злева, управа, налева, зрэдку, збольшага, здалёку, пароўну, падоўгу, дачыста, ушчыльную, упустую, унічыю, наўдалую (але: у адкрытую; на міравую; на бакавую);

* 5) з назоўнікамі:

* а) якія без прыназоўніка не ўжываюцца:
*дарэшты, дашчэнтту, даспадобы,
употай, знячэўку, няўцям, спакон,
бесперастанку, безупынку (і без
упынку);*

* б) паміж якімі нельга ўставіць азначэнне
ці склонавае пытанне: *напалову, навекі,
напаказ, навобмацак, назло, напралом,
наадрэз, нацянькі, напраўдзе (і на
праўдзе), спадылба, даволі, дахаты,
дадому, углыб, усур'ёз;*

* в) якія маюць шырокае прасторавае і часовае значэнне: *звечара, увечары (але: пад вечар), зранку, удзень, уночы, апоўначы, спераду, збоку, ззаду, знізу, уверх, удалячынь, адразу, увысь, увосень, узімку.*

*2. С к л а д а н ы я
прыслоўі – спалучэнні
са словамі *што і сама:*
штотыднёва,
штодзень, штодзённа,
штоночы, штовечар,
штолета; гэтаксама,
тамсама, таксама.

* Праз злучок

* 1) з прыстаўкай *па-* і суфіксамі *-аму, -яму, -ому, -му, -ск-у, -цк-у, -ы, -ое, -ае, -яе*: *паказённаму, па-іхняму, па-другому, па-мойму, па-казахску, па-купецку, па-воўчы, па-першае, па-другое, па-трэцяе*;

* 2) з прыстаўкай *абы-*: *абы-дзе, абы-як, абы-куды*;

* 3) з постфіксам *-небудзь*: *дзе-небудзь, як-небудзь, куды-небудзь*;

* 4) утвораныя паўтарэннем таго самага слова ці сінанімічных, антанімічных: *ціха-ціха, сам-насам, дзе-нідзе, перш-наперш, раз-пораз, воляй-няволяй, калі-нікалі, век-вяком*.

* Асобна

* 1) спалучэнні назоўнікаў з прыназоўнікамі без, да, на, з: *без промаху, без аглядкі, без толку, без канца; да адвалу, да ўпаду, да смерці, да зарэзу; на адзіноце, на жаль, на хаду, на ляту, на бягу, на віду; з разбегу, з размаху, з разгону, з ходу, з налёту;*

*2) спалучэнні, у якіх назоўнік можа ўжывацца ў розных склонах:

*у час — у часе, з часам, да часу; на памяць — за памяццю, на памяці; пад пахай — па пахі, пад паху; за пазухай — за пазуху; пад рукой — пад руку, з-пад рукі;

*3) спалучэнні адмоўяў *не*, *ні* з назоўнікамі і прыназоўнікамі: *не ў пару, не ў час, не ў меру, не да смеху; ні на грош, ні за грош;*

*4) спалучэнні прыназоўніка *у* з назоўнікамі, які пачынаецца з галоснага: *у абдымку, у адзіночку, у абрэз, у абмен, у абхват;*

*5) **устойлівыя спалучэнні: без дай прычыны, усё роўна, усё адно, як след (але: якраз), па праўдзе кажучы, час ад часу, з веку ў век, як на зло (= 'як на злосць').**